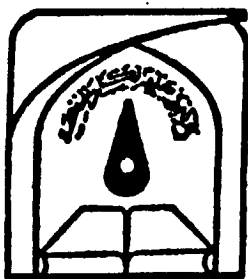

۲۹۲۷۵

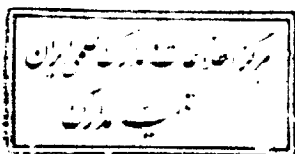

دانشگاه تربیت مدرس

دانشکده هنر

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد پژوهشی هنر

رنگ در تصویر سینمایی

حمید توکلی

استاد راهنما
دکتر اکبر عالمی

۳۷۴۴۱۲

استادان مشاور
دکتر مجتبی انصاری
استاد مرتضی حیدری

بهار ۱۳۷۸

۲۴۳۷۵

تأییدیه اعضای هیأت داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیئت داوران نسخه نهائی پایان نامه خانم/ آقای..... جمید. توکلی.....

تحت عنوان..... شناخت. رنگ در. تصویرسازی.....

را از نظر فرم و محتوی بررسی نموده و پذیرش آنرا برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیشنهاد می کنند.

امضاء	رتبه علمی	نام و نام خانوادگی	اعضای هیأت داوران
	استادیار	دکتر اکبر عالمی	۱ - استاد راهنما
	مربی	مهندس مجتبی انصاری	۲ - استاد مشاور
	مربی	مهندس مجتبی انصاری	۳ - نماینده شورای تحصیلات تکمیلی
	استادیار	دکتر ابوالقاسم خورشیدی	۴ - استاد ممتحن
	مربی	مرتضی حیدری	۵ - استاد ممتحن

بسمه تعالی

آیین‌نامه چاپ پایان‌نامه (رساله)‌های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان‌نامه (رساله)‌های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیت‌های علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش‌آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می‌شوند:

ماده ۱ در صورت اقدام به چاپ پایان‌نامه (رساله)ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲ در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه)، عبارت ذیل را چاپ کند:
«کتاب حاضر، حاصل پایان‌نامه کارشناسی ارشد / رساله دکتری نگارنده در رشته پژوهشی هنر است که در سال ۱۳۷۸ در دانشکده هنر دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی سرکار خانم/جناب آقای دکتر اکبر عالی، مشاوره سرکار خانم/جناب آقای دکتر مجتبی انصاری و مشاوره سرکار خانم/جناب آقای دکتر مرتضی حیدری از آن دفاع شده است.»

ماده ۳ به منظور جبران بخشی از هزینه‌های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می‌تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴ در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵ دانشجو تعهد و قبول می‌کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می‌تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می‌دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تأمین نماید.

ماده ۶ اینجانب حمید توپکی دانشجوی رشته پژوهشی هنر مقطع کارشناسی ارشد تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می‌شوم.

نام و نام خانوادگی: حمید توپکی
تاریخ و امضا: ۱۳۷۸/۰۶/۲۸

به نام یگانه بی همتا

خالق عشق، زیبائی و هنر

رنگ، به زندگی ما معنای دیگری می‌دهد

رنگ، یعنی طبیعت و وجودی هستی ... یعنی آنچه که

از خلقت درک می‌کنیم

رنگ، با ما ارتباط برقرار می‌کند، با ما حرف می‌زند.

رنگ، احساسات ما را بیان می‌کند.

رنگ، نشاط و تنوع به ارمغان می‌آورد

و ما را از رفوت و یکنواختی برعذر می‌دارد.

به نام به یاد و برای او

شکر و سپاس ایزدمنان را که نامش راحت روح و هر نفس وامدار عنایت و کرامت اوست.

از اینکه در غباری چنین تیره و تار، در جهانی چنین فانی و خاکي، دلی روشن و جانی پاک عطا فرموده، تا چراغ راه و راهنمای ما قرار گیرد، شب و روز، با هر دم و بازدم، در این طاق نیلوفری، یاد و ستایش کننده اوئیم.

لطف او باعث گردید تا بتوانم بر این مرحله از دانش رسیده و این دوره را با موفقیت به پایان برسانم و به پاس این نعمت که به من ارزانی داشته، وظیفه خود می دانم این مختصر را هر چند ناچیز، تقدیم نمایم. امید به آنکه مورد قبول واقع گردد.

در نهایت، کمال تشکر را از الطاف استاد ارجمند جناب آقای دکتر اکبر عالمی به عنوان مرجع و راهنمای اینجانب و استادان مشاور محترم جناب آقای دکتر مجتبی انصاری و آقای مرتضی حیدری را داشته و از خداوند عزوجل توفیق روز افزون برای ایشان آرزومندم.

همچنین از تمامی اساتید بزرگواری که در طول تحصیل از محضرشان کمال استفاده را نمودم تشکر و قدردانی می نمایم.

چکیده

در سپیده دم تاریخ هنر، نقاشی عهده‌دار رساندن صور ذهنی هنرمندان به بینندگان بود و امروزه پس از خلق هزاران اثر جاویدان، هنوز نقاشی مانند هنرهای دیگر، صور خیال را به مخاطب هدیه می‌کند.

اما سینما از لحاظ، تأثیرگذاری به حد هراس‌انگیزی نیرومند است، زیرا فیلم قدرتی شگرف دارد، از طریق فریم‌های پی در پی که هر یک به مثابه یک تابلوی نقاشی تلقی می‌شود.

از آن مهمتر سینما با ابزاری قدرتمند چون رنگ به بیان هنری خود می‌پردازد. رنگی که بخشی از واقعیت زندگی بوده و منطق زیبا شناسی خاص خود را دارا می‌باشد. هنر فیلمسازی از عکاسی و نقاشی بهره‌های فراوانی می‌برد. اگر چه ریشه در تمام هنرها دارد. روانشناسی رنگ، منطق رنگ، زیباشناسی، شناخت نور و رنگ و تأثیر آگاه و ناخودآگاه آن بر ذهن مخاطب یا تماشاگر در هنر فیلمسازی، در بافت و بیان اهدافی که اثر دنبال می‌کند، دارای معانی و تأثیراتی شگرف می‌باشند که اغلب این منطق کاربردی و زیباشناسی نادیده انگاشته شده و موجب انحراف راه و هدف اصلی اثر می‌شود.

با نگاهی چند به شناخت و کاربرد صحیح رنگ می‌توان ارتقاء و تصحیح ذهن هنرمندان را در ابداعی جدید شاهد بود. چه خوب که این شروع مجدد همانا از پیدایش رنگ و انتقال آن از نقاشی به سینما، آن هم با تصاویر سیاه و سفید آغاز گردد.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱	مقدمه
۵	۱- فصل اول
۶	۱-۱- رنگ و مکاتب نقاشی
۲۴	۱-۲- رنگ و مکاتب نقاشی ایرانی
۳۱	۱-۳- نگاهی به چند اثر
۳۲	۱-۳-۱- سوم ماه مه
۳۴	۱-۳-۲- طبیعت بیجان: سیبها و پرتقالها
۳۶	۱-۳-۳- خط سفید، شماره ۲۳۲
۳۹	۱-۳-۴- مجلس و عظم در مسجد
۴۳	۱-۳-۵- بر تخت نشستن لهراسب
۴۶	۲- فصل دوم
۴۷	۲-۱- دنیای رنگی!
۵۲	۲-۲- نور و رنگ
۵۹	۲-۳- چرخه رنگ
۶۷	۲-۴- تأثیرات روانی رنگها
۷۲	۲-۴-۱- سفید
۷۴	۲-۴-۲- زرد

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۷۷	۲-۴-۳- نارنجی
۷۸	۲-۴-۴- قرمز
۸۱	۲-۴-۵- بنفش
۸۲	۲-۴-۶- آبی
۸۵	۲-۴-۷- سبز
۸۷	۲-۴-۸- سیاه
۸۹	۲-۵- رنگ و تأثیر آن در اجتماع
۹۳	۲-۶- رنگ در تبلیغات
۱۰۵	۳- فصل سوم
۱۰۶	۳-۱- ورود رنگ به سینما
۱۱۷	۳-۲- رنگ و سینمای رنگی
۱۲۳	۳-۳- سینما، نور و رنگ
۱۳۲	۳-۳-۱- نگاهی به چند اثر از چند هنرمند
۱۳۳	۳-۳-۱-۱- اینگمار برگمان
۱۳۸	۳-۳-۱-۲- آلفرد هیچکاک
۱۴۹	۳-۳-۱-۳- کریستف کیسلوفسکی
۱۵۷	۳-۳-۱-۴- آندره تارکوفسکی

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱۶۳.....	۳-۳-۱-۵- سرگیس پاراجانیان.....
۱۶۸.....	۳-۳-۱-۶- ماساکی کوبایاشی.....
۱۷۶.....	۳-۴- رنگ در سینمای ایران.....
۱۸۶.....	۳-۴-۱- نگاهی به فیلم‌های چند هنرمند ایرانی.....
۱۸۷.....	۳-۴-۱-۱- هامون و لیلا اثر داریوش مهرجویی.....
۱۹۲.....	۳-۴-۱-۲- نارونی اثر سعید ابراهیمی فر.....
۱۹۳.....	۳-۴-۱-۳- باشو غریبه کوچک و مسافران اثر بهرام بیضایی.....
۲۰۰.....	۴- نتیجه‌گیری.....
۲۰۷.....	۵- پیوست.....
۲۰۸.....	۵-۱- پیوست ۱.....
۲۵۶.....	۵-۲- پیوست ۲.....
۲۶۰.....	۷- فهرست منابع و مأخذ.....
۲۶۱.....	۷-۱- فهرست منابع و مأخذ فارسی.....
۲۶۴.....	۷-۲- فهرست منابع و مأخذ لاتین.....
۲۶۸.....	۷-۳- فهرست منابع و مأخذ رایانه‌ای.....
۲۷۰.....	۷-۴- فهرست منابع و مأخذ تصویری.....
۲۷۴.....	* چکیده انگلیسی.....

مقدمه

رنگ اغواکننده است. رنگ بخشی از واقعیت زندگی است. رنگ منطق زیبایی شناسی خاص خود را داراست.

رنگها نیروهایی هستند که سوار بر امواج نور، دیدگان ما را تحت تأثیر قرار می دهند و ما را در دنیایی از اسرار غوطه ور می سازند. رنگها ما را در درک بهتر مفاهیم و انتقال آنها به ذهن یاری می دهند. رنگها در قاب تصویر به بیان مطلب و موضوع کمک می کنند.

اولین نشانه های تصویری بشر، در دیواره غارها ثابت می کند که انتقال مفاهیم ذهنی به کمک رنگ هر چند دشوار، اما بهتر از فرم خود را نشان می دهد.

نقاشی از میان دیگر هنرها، از قدیمی ترین تجلی های ذهن بشر می باشد. هنرمند نقاش با کمک رنگ به تمامی صورهای ذهنی خود عینیت می بخشد.

نقاشان با تجربیات فراوانی که در طول سالیانی دراز کسب نموده اند، توانستند، انتقال مفاهیم ذهنی به بیننده آثارشان را سرعت بیشتری دهند تا جایی که تکنولوژی جدید با استفاده از تجربیات نقاشان، هنر عکاسی را به آنان ارمغان داده است.

با ورود عکاسی گام مهمتر و بزرگتری در جهت این مهم برداشته می شود. اینک، عکاسی نیز عهده دار رساندن صورهای ذهنی به بینندگان می گردد.

– تاریخ عکاسی از آن زمان آغاز می شود که هنرمندان نور را کنترل کرده به تجزیه آن می پردازند و این پدیده با اطاقک تاریک لئوناردو داوینچی نقاش، هنرمند و مخترع شروع شده و با رجوع کردن به قوانین اصلی طبیعت توسط هنر نقاشی تکمیل می گردد.

عامل واقعیت و تازگی حرکت در هنر جدید تماشاگران را به خود جلب کرد. این تازگی و شیفتگی به هنر جدید که زائیده ای از تکنولوژی است، سینما را به عرصه هنر و زندگی وارد می کند.

بدین ترتیب، مسیر صعودی تصویر از نقاشی به عکاسی و از عکاسی به تصویر متحرک و سینما می رسد، که شاید بتوان دلیل آن را روند توسعه تکنولوژی دانست و نمی توان منکر این واقعیت شد که خلق تصاویر همیشه مدیون علم بوده است.

شگفتی و اعجاز سینما باعث شد که هنرمندان زیادی به آن روی بیاورند. در فیلم، این تصاویر هستند که حرف می‌زنند و رنگ، حاکم بر آنهاست. پس این روی آوری با رنگ شدت بیشتری گرفت. رنگ در دل مجموعه صحنه و بافت اصلی موضوع، بیان تازه‌ای و معنای ویژه‌ای پیدا می‌کند. اغلب کارگردانان سینما و تلویزیون، منطق کاربردی و زیبایی‌شناسی رنگ را نمی‌شناسند. وقتی فیلم رنگی می‌گیرند - یا هنگامیکه برنامه تلویزیونی می‌سازند، اصرار دارند که به تماشاگر یادآوری کنند که شما به تماشای یک برنامه یا فیلم رنگی نشسته‌اید و همین موضوع باعث انحراف در طراحی صحنه می‌شود. آنها تنها در صدد نشان دادن فرم هستند و به محتوا فکر نمی‌کنند. آنها از رنگ آنچه را استفاده می‌کنند و به بیان آن می‌پردازند که تنها تزئین ظاهری تصاویر است و هیچگونه پشتوانه ذهنی قبلی را در بر ندارد.

اما، چگونه می‌توان این افکار را به سوی ذهنیت و دید بهتر رنگی، رهنمون کرد؟ جهت رسیدن به زیبایی‌شناسی رنگی، در زمان معاصر، باید بررسی دقیق و موشکافانه‌ای از تاریخچه استفاده و کاربرد رنگ داشته باشیم و به معنا و مفاهیم قراردادی، سمبلیک و سنتی و فرهنگی رنگها، واقف گردیم.

تنها با شناخت کامل رنگ و معانی آن و با استفاده از تجربیات گذشته نقاشان، این هنرمندان رنگ است که، می‌توانیم به شناخت کاملی از رنگ در تصاویر سینمایی دست بیابیم، آنها را بررسی کنیم و به موقعیت استفاده آنها و نحوه کاربردشان در زمان حال، بپردازیم. آنچه هنر جدید را به جامعه روبه توسعه جدید پیوند می‌دهد، همانا کاربرد صحیح از رنگ در تصویر، آنها در جدیدترین و معاصرترین نوع نمایش آن، یعنی تصاویر سینمایی است.

تصاویر سینمایی با تکیه بر معیارهای ذهنی، به بیدار کردن آرزوها و آمال، در دنیایی فراسوی دیدگان مخاطبان خود، می‌پردازند. این تصاویر، بینندگان را به سفری جادویی، در دل خود برده و دیدگان را هر چه بیشتر متعجب می‌سازند تا آنچه را در جلوی چشمان او نشان دهند، که در واقع از آن بی‌اطلاع و غافل است و تنها آن را در آرزوها و غیر ممکن‌های ذهنی خود می‌بیند، اما اینک، باور

می‌کند که، آنها به حقیقت پیوسته و یا خواهند پیوست.

تصاویر حاکمیت خود را آنگاه به اثبات می‌رسانند که از این حقیقت با اطلاع گردیم که آنها برافکار
میلیاردها مردم در سراسر جهان تأثیر می‌گذارند و عواطف آنان را برمی‌انگیزند و آنان را به سوی
اهدافی خاص راهنمایی می‌کنند.

رنگ فی نفسه زیباست. رنگ می‌تواند اغواکننده، فریبنده، آزار دهنده و خسته کننده باشد و تنها
با استفاده هوشمندانه از رنگ می‌توان، همچون تابلوهای نقاشی، به تصاویر سینمایی، غنای بیشتری
بخشید و آنها را در مسیر اهداف خاص سازندگان آثار، رهنمون ساخت و چه بهتر که این استفاده
هوشمندانه را با بررسی مجدد رنگ در تصاویر سینمایی، آغاز کنیم.